

Kopija

Istorijos vadovėlio 12 kl. „Laikas”

RECENZIJ A

1. Bendra informacija apie vadovėlio rankraštį

Autoriai: Ignas Kapleris, Karolis Mickevičius, Antanas Meištas, Rimvydas Laužikas

Pavadinimas: *Laikas*

Dalykas, klasė: istorija, 12 klasė

Leidykla: *Briedis*

Vadovėlio dalys, puslapių skaičius: 1, 2 dalis, 497 psl.

Vadovėlis skirtas 12 klasės mokiniams. Jis tęsia *Briedžio* leidyklos istorijos vadovėlių seriją *Laikas*. Vadovėlis išlaiko tokią pačią struktūrą ir medžiagos pateikimo stilių, kuris būdingas visiems šios serijos vadovėliams.

2. Vadovėlio komplekto rankraščio turinio vertinimas

Vadovėlį sudaro dvi dalys. 1-ąją knygos dalį sudaro penki skyriai: *Europos visuomenė pramonės perversmo bei nacionalizmo epochoje; Lietuvos visuomenė Rusijos carų valdžioje; Europos visuomenė ir imperializmas bei bolševizmas; Nepriklausomos Lietuvos Respublikos visuomenė; Totalitarinių režimų ir Antrojo pasaulinio karo įtaka visuomenei*. 2-ąją knygos dalį sudaro trys skyriai: *Šaltojo karo ir šių dienų pasaulio iššūkiai visuomenei; Lietuvos visuomenė nuo okupacijų iki nepriklausomybės atkūrimo; Politinis šiuolaikinis gyvenimas*. Šie skyriai atitinka Vidurinio ugdymo bendrosiose programose išdėstytą tematiką.

Pratarmėje „Vadovėlio struktūros paaiškinimas“ autoriai trumpai pristato struktūrinę dalis: *Įvadą, Temas, Skyriaus santrauką ir Ruošiuosi egzaminams*. Gaila, kad autoriai pratarmėje neišryškina vadovėlio struktūrinių privalumų ir nepateikia siūlymų, kaip dirbti su vadovėliu klasėje ar savarankiškai namuose.

Skyriai prasideda įvadu ir baigiasi kartojimu. Įvade trumpai ir apibendrintai pristatomi svarbiausieji šio laikotarpio faktai ir svarbiausios datos. Deja, skyrių įvaduose neaptariami tikslai, neaptariama, kokius gebėjimus, įgūdžius, nuostatas tobulins arba ugdysis mokiniai. Nėra ir

Kopija

Kopija

probleminių klausimų, kas padėtų labiau motyvuoti mokinius. Nenurodoma, kurias datas mokiniai turėtų įsiminti, o kurios tik padės suprasti įvykius ir nustatyti jų chronologinę seką.

Vadovėlio skyrius baigiamas kiekvieno paragrafo trumpu apibendrinimu, svarbiausių sąvokų, datų priminimu ir kartojimo užduotimis, kurios pavadintos *Ruošiuosi egzaminams*. Toks medžiagos išdėstymas yra tinkamas, nes pasikartojantys jau žinomi faktai, įvykiai, sąvokos, asmenybės sudaro prielaidas mokiniams geriau įsisavinti vadovėlio medžiagą, formuoti tvirtesnes ir gilesnes žinias bei įgūdžius, įsivertinti savo pasiekimus.

Skyriaus kartojimo *Ruošiuosi egzaminams* užduotys skirtos svarbiausių istorijos įvykių, darbo su kontūriniais žemėlapiais, rašytiniais ir vaizdiniais šaltiniais įtvirtinimui bei mokinių žinių pasitikrinimui.

Užduotys, pavadintos *Kuri raidė laiko juostoje atitinka*, padės mokiniams geriau orientotis laike ir įsiminti svarbiausius įvykius bei nustatyti jų chronologinę seką.

Užduotys *Atsakyk į klausimus* tikrina ne tik istorines žinias, bet ir gebėjimą jas taikyti. Užduotyse prašoma palyginti, rasti skirtumus ir panašumus, vertinti. Vis dėlto daugiausia kartojimo užduočių skiriama žinių įtvirtinimui, nes dauguma klausimų prasideda žodžiais: *kuri, su kuriomis, kaip, prie kurios, kuo, kurioje, ką*.

Užduotys su pasirenkamaisiais atsakymais *Pažymėk teisingą atsakymą* įtvirtina ir susistemina mokinių žinias, moko mokinius taikyti atmetimo principą.

Apibendrinimo užduotys *Išnagrinėk iliustraciją* ir *Išnagrinėk rašytinį šaltinį*, kuriose pateikiami rašytiniai dokumentai ir karikatūros, nesudėtingos, todėl jas savarankiškai atlikti gali kiekvienas mokinys ir taip tobulinti darbo su įvairiais istorijos šaltiniais įgūdžius.

Užduotys *Nustatyk, kuris teiginys teisingas (T), o kuris – ne (N)* ugdo žemesniuosius mokinių gebėjimus nustatyti, remiantis informacijos analize, patvirtinti, remiantis faktais, arba atpažinti, atskirti, remiantis tam tikrais požymiais.

Ypač naudingos užduotys *Išnagrinėk kontūrinį žemėlapi*. Jas atlikdami mokiniai mokosi orientotis erdvėje, lokalizuoti vietovę.

Vadovėlio paragrafai yra pakankamai ilgi, kartu su užduotimis ir iliustracijomis apima apie 10 rankraščio puslapių. Pagrindinis tekstas yra suskirstytas į pastraipas. Sąvokos išskirtos ir paašškintos. Autorių tekstai lengvai skaitomi ir suprantami, neperkrauti informacija. Dažnai pateikiama ne viena, bet kelios istorinių įvykių, faktų ar asmenybių vertinimo interpretacijos ir taip formuojamas mokinių kritinis mąstymas.

Tekstuose išryškinama teigiama autorių pozicija į tautines ir pilietines, asmenines vertybes, tinkamai apibrėžti socialiniai santykiai ir darna vystymosi ypatybės. Autoriai aiškiai išsako savo požiūrį ir taip skatina mokinius ugdytis teigiamą nuostatą, tapti sąžiningu ir atsakingu visuomenės

Kopija

piliečių. Teigiamas vertybines nuostatas ugdo ir vadovėlio paragrafų užduotys, kuriose mokiniai skatinami vertinti ir išsakyti savo poziciją įvairiais istorijos ir šiuolaikinio gyvenimo klausimais.

Siekdami sudominti mokinius autoriai pasitelkia vaizdingesnių žodinės išraiškos priemonių: metaforų, palyginimų. Tačiau kai kurios metaforos ar palyginimai nepakankamai nešališki socialinės padėties atžvilgiu, pavyzdžiui, *Su bolševikais klaidingai tapatinami žydai tapo savotiškais atpirkimo ožiais už visas per sovietinę okupaciją lietuvių patirtas nelaimės* (II d. 381 p.); *Plačiai paplitęs požiūris, kad neva užsienyje geriau ir lengviau gyventi, nors dažnas išvykėlis susiduria su visai kitokia, žiauria tikrove* (II d. 444 p.); *Krizė prablaivino lietuvius ir parodė, jog mums reikia sunkiai dirbti* (II d. 445 p).

Metaforiškai pristatomos ir kai kurių įvykių datos. Pavyzdžiui, „alaus pučas“ Vokietijoje “ (300 p.), 1968 m. „Praho pavasaris“ (309 p.), 1972 m. „Kauno pavasaris“ (433 p.), 1988 - 1990 m. „dainuojanti revoliucija“ (369 p.).

Be to, vadovėlio autoriams nepavyko visiškai išvengti kai kurių tekstų panašumo ir pasikartojimo, lyginant su 9 ir 10 klasės vadovėliais *Laikas*.

Gausi vadovėlio iliustracinė medžiaga: žemėlapiai, karikatūros, įvairios schemos, diagramos, lentelės, nuotraukos. Iliustracinė medžiaga atlieka motyvavimo ir informavimo funkciją, papildo autorių tekstą, padeda mokiniams geriau suprasti svarbiausią informaciją, padeda orientotis pasaulyje. Vadovėlio užduotys skatina naudotis vaizdine informacija ir ją pritaikyti, siekiant pagilinti istorines žinias ir darbo su iliustracijomis įgūdžius. Lentelėse ir diagramose pateikta medžiaga padeda mokiniams pasitikrinti savo žinias ir įsivertinti savo gebėjimus.

Tačiau ne visos vadovėlio iliustracijos yra pakankamai tikslingos. Kai kurios atlieka tik dekoratyvinę funkciją. Pavyzdžiui, *Nacių suvažiavimas Niurnberge, 1936 m.* (264 p.), *Bosnijos karo metu įvykdytų Srebrenicos žudynių aukų laidotuvės* (336 p.), *Wikileaks organizacijos įkūrėjas Džuljanas Asandžas* (345 p.), *Žinių visuomenė – darbas šių laikų įmonės biure* (345 p.)

Kiekvieno paragrafo pabaigoje yra 7 užduotys. Jos pasižymi įvairove ir skatina mokinius kritiškai mąstyti, lyginti, apibendrinti ir daryti išvadas, vertinti ir interpretuoti, spręsti problemas, ieškoti informacijos internete, domėtis savo šeimos istorija. Užduotys daugiausia skirtos individualiam mokinių darbui, bet yra užduočių, kurios skatina mokinius bendradarbiauti, dirbti grupėse. Užduočių įvairovė atitinka skirtingus mokinių mokymosi poreikius ir leidžia kiekvienam mokiniui mokytis jam priimtinausiu būdu. Tiesa, sudėtingesnės užduotys, skirtos gabiesiems mokiniams, galėtų būti pažymėtos tam tikrais simboliais.

Kopija tikra

Kopija

3. Išvados

Pateiktas vertinti vadovėlis atitinka *Mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašo* (Žin., 2009 Nr. 61 – 2450) 5 punkte nurodytus reikalavimus.

Vadovėlio tekstinė ir vaizdinė medžiaga padeda ugdyti mokinių dalykines ir bendrąsias kompetencijas.

Siūlyčiau autoriams įvade pateikti patarimų, kaip dirbti su vadovėliu. Apgalvoti vaizdinės medžiagos pateikimą ir sukonkretinti iliustracijoms skirtas užduotis.

Recenzentė

Izolda Zakarauskienė

Kopija tikra
Administracijos sekretorė

Jovita Avizienė
20.....

Administracijos sekretorė

Ugdymo plėtotės centras